

ČO SA UDIALO 2015

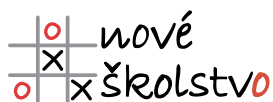
**Chceme
vedieť
viac**

o budúcnosti
vzdelávania
na Slovensku

SÚHRN VYBRANÝCH POSTREHOV Z DIANIA V ŠKOLSTVE V ROKU 2015

Počas celého roka 2015 sme v rámci kampane Chceme vedieť viac o budúcnosti vzdelávania na Slovensku zverejňovali týždenné prehľady o dianí v školstve. Prečítajte si súhrn tých najdôležitejších udalostí.

KAMPAŇ REALIZUJE

KAMPAŇ V ROKU 2015 PODPORILI

Nadácia
Orange

OPEN SOCIETY
FOUNDATIONS

PENIAZE A PLATY V ŠKOLSTVE

Aj v roku 2015 debatu o podobe vzdelávacieho systému nadmieru rámcovali otázky platov učiteľov a peňazí v školstve. V máji ministerstvo školstva informovalo, že v školstve dochádza k finančným stratám v dôsledku nesprávneho vykazovania údajov. Ministerstvo tiež ohlasovalo návrhy na zmeny vo financovaní škôl. Vláda Smeru si v programovom vyhlásení stanovila, že presadí model financovania na triedu a zruší tzv. normatívne financovanie na žiaka. Na úprave pracoval už minister **Dušan Čaplovič**, do finálnej podoby ju však nedotiahli ani jeho nástupcovia **Peter Pellegrini** a **Juraj Draxler**.

Vláda v októbri schválila návrh zákona o štátnom rozpočte na rok 2016 a návrh rozpočtu verejnej správy na najbližšie tri roky. V novembri vládny návrh po krátkej rozprave schválil aj parlament. **Do školstva pôjde v roku 2016 takmer o pätinu menej peňazí než v roku 2015**. Zníženie o 266 miliónov eur zapríčiní najmä nižšie čerpanie eurofondov.

To však školy trápiť nemusí. Z analýzy **Dušana Slobodu** Kam smerujú eurofondy vo vzdelávaní na Slovensku? vyplýva, že až 522 mil. eur z celkovo prerozdeľovaných 848 mil. eur z OP Vzdelávanie smerovalo v programovacom období 2007-2013 na projekty organizácií priamo riadených ministerstvom školstva a na technickú pomoc pre ministerstvo školstva.

Celkové výdavky na regionálne školstvo sa v roku 2016 plánujú na úrovni 1,53 miliardy, čo je oproti roku 2015 nárast o 72 miliónov eur. Platy zamestnancov verejnej správy sa od nového roka zvýšia o 4 percentá.

Odborári požadovali 7-percentné navýšenie a argumentovali dlhodobou nedostatočným financovaním školstva v porovnaní s inými krajinami OECD. To podľa nich nezmenilo ani 5-percentné zvyšovanie platov

v regionálnom školstve tri roky po sebe. V prípade nesplnenia podmienok hrozili protestmi. TASR zosumarizovala protesty učiteľov od roku 2011.

Slovenská komora učiteľov (SKU) pripomenula, že absolventi pedagogických fakúlt dostanú v školách nástupný plat 589,50 eur, čo predstavuje priemernú úroveň nástupných platov absolventov stredných škôl bez maturity. **Osobitného navýšenia platov sa však učiteľský stav v roku 2016 nedočká.** Minister **Juraj Draxler** požadované navýšenie nepovažoval za realistické s ohľadom na stav verejných financií. Deficit za rok 2015 je však o miliardu nižší ako bolo plánované, chválila sa nakoniec vláda.

Vláda podľa SKU nedodržala sľub zvýšiť platy učiteľov na 1,2-násobok priemernej mzdy v národnom hospodárstve. Komora kritizuje aj školské odbory za to, že pristúpili iba na 4-percentné zvýšenie. Podľa údajov portálu Edujobs.sk sú platy učiteľov pod priemerom príjmov ľudí s vysokoškolským vzdelaním.

Podľa správy Európskej komisie **platy učiteľov rástli vo väčšine členských krajín EÚ**. Inštitút vzdelávacej politiky (IVP) informoval, že nárast platov učiteľov na úroveň krajín OECD by štát bez úpravy siete škôl stál viac než 420 miliónov eur ročne.

Zakladateľ prvej komunitnej školy v Zaježovej **Juraj Hipš** uviedol, že „*je fatálnou chybou rozprávať sa o tom, že jedinou chybou školstva sú peniaze a platy. Toto je obrovský mýtus, na ktorý sa často debaty o školstve zužujú.*“

INICIATÍVY ROZHÝBALI ŠKOLSTVO PREŠĽAPUJÚCE NA MIESTE

Iba 8 % ľudí na Slovensku si myslí, že naše školstvo sa vyvíja dobrým smerom. Vyplýva to z prieskumu verejnej mienky, ktorý pre kampaň Chceme vedieť viac o budúcnosti vzdelávania na Slovensku na prelome apríla a mája realizovala agentúra TNS Slovakia. **Vyše polovica opýtaných (55 %) je presvedčených, že školstvo iba prešľapuje na mieste** a až tretina (32 %) sa domnieva, že sa vyvíja zlým smerom.

SKU vo februári spustila kampaň Zber strachu s cieľom mapovať nedodržiavanie zákonných a pracovnoprávných podmienok v školách a odhaľovať mobbing a bossing. V októbri SKU zverejnila 12-bodové stanovisko k spoločenskému a ekonomickému postaveniu pedagogických a odborných zamestnancov v regionálnom školstve. **Vláda podľa SKU dlhodobo zavádza učiteľov aj verejnosť a neplní svoje sľuby.**

Vláda podľa SKU nebola schopná spracovať víziu a stratégiu rozvoja školstva a predložiť ju na verejnú diskusiu. Minister Juraj Draxler prisľúbil predložiť novú verziu správy o stave školstva na jeseň. Nestalo sa tak. Minister počas roka zvolal dva okrúhle stoly, prvý v marci a druhý v novembri.

Iniciatíva bratislavských učiteľov (IBU) organizovala Zraz dlhých nosov, aby vyjadrili nespokojnosť so situáciou v školstve a postavením pedagógov. Vyše 200 škôl z celého Slovenska sa následne v novembri zapojilo do Dňa zdravia a Učiteľskej kvapky krvi, ktoré organizovala IBU v snahe poukázať na zlý stav školstva. Akciu podporili SKU aj Nové školské odbory žiadajú viac peňazí do školstva aj na platy učiteľov. Niektorí odborári svojich členov od účasti na proteste odhovárali.

IBU pokračovala vo svojich aktivitách podujatím Babysitting Day – Deň varovania, ktorým chcela upozorniť na platové pomery v školstve. Podľa organizátorov je hodinová mzda učiteľa na Slovensku na úrovni sumy, ktorú ľudia platia za opatrovanie detí. Preto sa rozhodli, že 10. decembra budú deti v školách „len“ opatrovať.

Nespokojnosť so stavom školstva vyjadrili aj signatári výzvy A DOST! Nehazardujme s budúcnosťou Slovenska!, ktorí vyzvali politické strany, aby predstavili svoje vízie koncepcie a financovania vzdelávania.

Na hlboký prepád úrovne vysokoškolského vzdelávania upozornila v novembri iniciatíva Za živé univerzity. Jej iniciátormi sú vysokoškolskí pedagógovia, ktorí vyzývajú na verejnú diskusiu o vysokom školstve. Za kľúčové problémy považujú absenciu dlhodobej vízie a stratégie rozvoja univerzitného vzdelávania, nepružnosť legislatívy, nevhodný systém riadenia a financovania založeného výlučne na kvantitatívnych ukazovateľoch a náročný systém akreditácií bez jasného účelu a kritérií.

Koncom novembra sme prezentovali Atlas predstav o budúcnosti vzdelávania na Slovensku. Sú v ňom zachytené výsledky našej dvojročnej práce v rámci kampane Chceme vedieť viac, ktorou sa snažíme prehĺbiť diskusiu o potrebných zmenách v školstve a načrtnúť scenáre možného vývoja v budúcnosti. Nad prezentáciou atlasu prevzal záštitu prezident SR **Andrej Kiska**, ktorý vo svojom príhovore k účastníkom zdôraznil, že otázky budúcej podoby vzdelávania sú úzko späté s budúcnosťou našej krajiny.

SAMOSPRÁVA PROTI SAMOSPRÁVE

K hromadnej pripomienke **proti okliešteniu školskej samosprávy** sa počas marca okrem 1861 podporujúcich občanov pripojili nesúhlasnými stanoviskami aj niektoré obecné a mestské zastupiteľstvá, školské rady a združenia rodičov. Proti návrhu ministerstva školstva sa v medzirezortnom pripomienkovom konaní vyslovilo okrem iných aj ministerstvo vnútra, ministerstvo financií, Generálna prokuratúra SR, Konfederácia odborových zväzov SR a školské odbory.

Ministerstvo školstva po kritike začiatkom mája pristúpilo na kompromis, ktorý však predseda vlády **Robert Fico** nerešpektoval. Na sneme ZMOS prisľúbil, že právo veta pre starostov a primátorov pri menovaní riaditeľov do novely zákona presadia poslanci za Smer prostredníctvom pozmeňujúceho návrhu.

Spoločné nesúhlasné stanovisko k oslabeniu školských rád zverejnili v máji predstavitelia Odborového zväzu pracovníkov školstva a vedy na Slovensku, Slovenskej komory učiteľov, Združenia základných škôl Slovenska, Asociácie riaditeľov štátnych gymnázií SR a Asociácie stredných odborných škôl Slovenska. Rodičia a učelia spustili ďalšiu spoločnú petíciu proti okliešťovaniu kompetencií školských rád a posilňovaniu kompetencií zriaďovateľov pri voľbe riaditeľov škôl.

*„Uvidíme, či pristúpime k nejakej úprave, alebo nepristúpime,” povedal poslanec a starosta **Ľubomír Petrák**. „Vôbec si nemyslím, že by došlo k nejakej zásadnej zmene cez poslanecký návrh, nepredpokladám to,” tvrdil minister **Draxler**. Následne **Petrák** predložil pozmeňujúci návrh, ktorým sa posilnili právomoci zriaďovateľov nad rámec predloženého návrhu ministerstva školstva. Stalo sa tak napriek nesúhlasu školských odborov, učiteľských združení a petícii verejnosti.*

Parlament nakoniec hlasmi poslancov strany Smer schválil novelu školského zákona, ktorou sa posilnili kompetencie zriaďovateľov škôl pri výbere riaditeľov na úkor školských samospráv. Takéto zmeny požadovali a podporovali samosprávne kraje aj Združenie miest a obcí Slovenska, čím sa **zástupcovia územných samospráv bezprecedentne postavili proti samosprávnym princípom v školstve**.

MDLÝ ROZBEH OBDOBY DUÁLNEHO VZDELÁVANIA

V prvom školskom roku sa do slovenskej podoby duálneho modelu odborného vzdelávania zapojilo 422 žiakov a 31 škôl. Ponuka zo strany 115 zamestnávateľov rátala s vyše 1 440 žiakmi. Zamestnávateľské zväzy upozorňujú na slabé finančné motivácie od štátu pre firmy, aby sa do systému zapojili. Štát zároveň znížil o 10% príspevok stredným odborným školám na každého takto zapojeného žiaka.

Duálne vzdelávanie môže pre niektoré školy znamenať aj ohrozenie pracovných miest. *„Tým, že ubudne teórie a pribudne praxe vo firme, klesajú na škole úväzky učiteľom, a to môže znamenať aj prepúšťanie. Môže to byť dôvodom toho, prečo nie každá škola je ochotná ísť do takého systému,”* uviedol riaditeľ Strednej odbornej školy technickej v Šuranoch **František Tamašovič**. Ministerstvo školstva očakáva, že v budúcom roku bude počet zapojených žiakov omnoho vyšší.

„BUDOVANIE KAPACÍT“

Novela školského zákona prináša aj ďalšie zmeny. Pozmeňujúcim návrhom **Martina Poliačika** (SaS) sa presadilo, aby stredné školy mohli mať najmenej 9 žiakov v triede oproti pôvodným 17. Pozmeňujúcim návrhom **Árpáda Érseka** (Most-Híd) sa o rok posunula aj účinnosť ustanovenia o minimálnom počte žiakov v triedach, kvôli ktorej by už v septembri došlo k rušeniu viacerých málotriednych škôl.

Predseda vlády **Robert Fico** a minister **Juraj Draxler** informovali o výsledkoch posudzovania žiadostí o poskytnutie dotácií na rozšírenie kapacít materských škôl (MŠ). **Radoslav Procházka** (Siet) upozornil, že snaha vlády dobudovať kapacity MŠ nepokrýva dostatočne potreby rodín. Návrh tzv. garantovanej škôlky, ktorý predkladal **Miroslav Beblavý** (Siet), nezískal potrebnú podporu zákonodarcov.

Počas roka tiež rezonovala **téma povinného vzdelávania v MŠ**. Poslankyňa **Lucia Nicholsonová** (SaS) opakovane neúspešne navrhovala zmenu v školskom zákone, ktorou sa mala pre deti pochádzajúce zo sociálne znevýhodneného prostredia vo veku od 3 rokov zaviesť povinná MŠ. Iné riešenie ponúkol okruh stôl expertov, zorganizovaný iniciatívou Romano kher – Rómsky dom.

Na problémy vyplývajúce nielen z nedostatočných kapacít MŠ, ale aj z chaotického procesu prijímania detí do škôlok, upozornila aj správa verejnej ochrany práv **Jany Dubovcovej**. Návrh zákona, ktorým sa mal umožniť vznik **novej služby starostlivosti o deti v tzv. detských skupinách**, neúspešne predložila v parlamente opozícia.

Na riešenie nedostatočných kapacít základných škôl vo viacerých obciach a mestách, ktoré musia v niektorých prípadoch fungovať v dvojzmenných prevádzkach, **ministerstvo školstva reago-**

valo budovaním tzv. modulových škôl. Odborníci upozornili, že **modulové školy**, ktorých ďalšiu výstavbu plánuje vláda opäť podporiť, **by nemali byť považované za finálne riešenie problémov s nedostatkom školských kapacít**, ale len za dočasné opatrenie.

TESTOVAŤ, MERAŤ A ÚDAJE ZBERAŤ

Stredné školy na Slovensku dostali v júni prvý raz informáciu o tzv. pridanej hodnote, t. j. v akej miere prispeli k zvýšeniu poznatkov a zručností svojich žiakov v slovenskom jazyku a literatúre. IVP vo svojom komentári k metodike merania poukázal na viaceré úskalia.

Po rebríčkoch fakúlt slovenských vysokých škôl boli zverejnené aj rebríčky slovenských základných a stredných škôl. INEKO v nich na základe vybraných dát zoraďuje základné školy, gymnáziá a stredné odborné školy. Riaditeľka Základnej školy v Novákoch **Anna Chlupíková** napísala otvorený list, v ktorom INEKO za vytváranie rebríčkov ostro skritizovala.

Každoročný zber údajov zo škôl sa riadil novými pravidlami. V súvislosti s vytváraním Rezortného informačného systému ministerstvo rozoslalo školám pokyn na zber údajov o žiakoch, rodičoch a učiteľoch pre Centrálny register. Školy vyplňali údaje o každom žiakovi a jeho rodičoch alebo zákonnom zástupcovi dieťaťa celkovo vo vyše 70 položkách, formulár o pedagogických zamestnancoch školy mal 50 položiek. Údaje o vyše 900-tisíc žiakoch, rodičoch a učiteľoch do RIS dodalo 80 % škôl.

DETI STÁLE MIMO CENTRA POZORNOSTI

Európska komisia začala v apríli voči Slovensku ko-
nanie pre diskrimináciu rómskych detí vo vzdelávaní,
na ktorú dlhodobo upozorňujú domáce i medziná-
rodné ľudsko-právne inštitúcie. Podľa ministerstva
školstva, ktoré dovtedy kritiku odmietalo ako neo-
podstatnenú, má priniesť nápravu 5 opatrení, ktoré
boli narýchlo zakomponované do novely školského
zákona.

V lete bola zverejnená publikácia Kľukaté cesty k in-
kluzívnemu vzdelávaniu na Slovensku, ktorá opisuje,
ako sa len postupne do centra pozornosti vzdeláva-
cieho systému dostáva dieťa a myšlienka „školy pre
všetkých“.

Najvyšší súd SR v septembri vyniesol rozsudok,
v ktorom 10-ročnej **Ele** s Downovým syndrómom
a poruchou sluchu potvrdil právo na vzdelávanie v
bežnej základnej škole. Súd sa odvolal na povinnosť
naplňať ustanovenia Dohovoru OSN o právach osôb
so zdravotným postihnutím, ktoré majú vyššiu práv-
nu silu ako školský zákon a školské orgány sú ním
viazané. Podľa právneho zástupcu rodiny **Maroša**
Matiaška rozsudok potvrdil, že „inkluzívne vzdeláva-
nie je právny základ pre vzdelávanie detí so zdravot-
ným postihnutím, ktoré majú na takéto vzdelávanie
právo, a to vrátane práva na zaistenie primeraných
úprav.“ **Ela** v súčasnosti navštevuje inú bežnú zák-
ladnú školu, v ktorej ju integrovali bez problémov.

Štát zastúpený ministerstvom školstva a mesto Stará
Ľubovňa čelia žalobe za segregáciu rómskych detí vo
vzdelávaní v mestskej časti Podsadek. Dôvodom má
byť rozšírenie kapacity etnicky homogénnej základ-
nej školy vybudovaním modulovej prístavby, ktorú
na začiatku školského roka prišiel otvoriť minister
školstva **Juraj Draxler** so splnomocnencom vlády
pre rómske komunity **Petrom Pollákom** (OLaNO).

Splnomocnenec **Pollák** prax zaraďovania rómskych
detí do špeciálnych základných škôl označil ako bi-
znis na deťoch a vyjadril presvedčenie, že do nich
nepatrí výrazná väčšina z vyše 15-tisíc detí, ktoré ich
navštevujú. Na jeho tvrdenia reagovala psychologič-
ka **Gabriela Bačová**.

Vláda v apríli schválila návrh na inštitucionálne za-
bezpečenie verejnej ochrany práv detí a osôb so
zdravotným postihnutím v podobe úradov dvoch
komisárov – komisára pre deti a komisára pre osoby
so zdravotným postihnutím. **Komisári by mali mať**
kompetenciu podávať oznámenia na príslušné
výbory OSN.

Voľba komisára pre deti bola aj jednou z tém roko-
vania Výboru OSN pre práva dieťaťa v Ženeve, ktorý
pravidelne monitoruje stav naplňania Dohovoru o
právach dieťaťa. Zástupkyne Koalície pre deti iden-
tifikovali desať tém, ktoré sú podľa nich najväčšími
výzvami pre Slovensko.

Prvou komisárkou pre deti sa stala poslankyňa a
bývalá ministerka práce za Smer **Viera Tomanová**.
Okrem nej kandidovali aj **Jozef Mikloško**, **Natália**
Blahová a **Ondrej Gallo**, ktorí na rozdiel od nej zís-
kali podporu relevantných detských organizácií.

Výkonný riaditeľ organizácie Náruč – Pomoc deťom v
kríze **Ivan Leitman** zvolenie **Tomanovej** označil za
„popretie pôvodného zámeru zákona o detskom komi-
sárovi, ktorý vychádzal z predpokladu, že komisár pre
deti má vziť z občianskej spoločnosti a má byť výsostne
odbornou pozíciou, nie politickou figúrou.“